

- Mai vendégünk Prof. Dr. Alejandro Crosthwaite, domonkos szerzetes. Nagy szeretettel köszöntöm! Ön a római Aquinói Szent Tamás Pápai Egyetem – rövid nevén az Angelicum – Társadalomtudományi Karának dékánja, ahol Ön olyan tárgyakat tanít, mint a katolikus társadalmi tanítás, politikai etika, hit/vallás és kultúra, tömegtájékoztatás és filmtudomány.

Alejandro atya, köszönjük, hogy itt van velünk!

Mai eszmecszerénk témája a digitális kommunikáció és a személyes kapcsolatok. Úgy vélem, hogy nagyon fontos témáról lesz szó, hiszen a koronavírus-világjárvány alatt sok esetben a digitális kommunikáció volt a személyes kapcsolatok és kommunikáció fenntartásának egyetlen módja. Nagyszülők és unokák, akik nem ölelhatték át egymást, tanárok és diákok, sőt még szerzetesi közösségek tagjai is, akik csak online közvetített szentmisén vehettek részt, baráti társaságok és még sorolhatnám, mindannyian rákényszerültünk arra, hogy így vagy úgy éljünk a digitális média által kínált eszközökkel. Ugyanakkor annak ellenére, hogy e tekintetben a digitális média életmentőnek bizonyult, más szempontokból kétarcú jelenség volt, hiszen a szülők azzal is szembesültek, hogy a gyermekeik hosszú órákat töltenek a számítógép előtt, sőt még azt is lehet mondani, hogy a gyermekek körében valószínűleg nőtt a technológiától való függés és a képernyőfüggőség mértéke is. Ezért nagyon fontos jobban elmélyülni a digitális kommunikáció jelenségében, és katolikus, keresztény szempontból elemezni azt.

A fogalom meghatározások mindig nagyon lényegesek ahhoz, hogy tudjuk, miről is beszélünk. Hogyan definiálná a kommunikáció fogalmát, illetve annak végső és közvetlen célját az életünkben? A kommunikáció elemei közül melyek azok, amelyeket sosem lenne szabad figyelmen kívül hagyni?

- Először is köszönöm a meghívást erre a webinariumra. Mindig nagy öröm számomra Önökkel együtt dolgozni.

A kommunikáció fogalmával kapcsolatban először a szó eredetét kell megvizsgáljunk. A latin „communicatio” szó a „communicare” igéből származik, amely egyszerűen annyit jelent, hogy megosztani. Információ átadását jelenti egy helyről, személytől vagy csoporttól egy másikhoz. Ez a kommunikáció rövid definíciója.

Minden kommunikációs folyamatnak része legalább egy küldő, aki az üzenetet küldi, maga az üzenet és végül a fogadó, aki megkapja az üzenetet. Ez nagyon egyszerűnek tűnhet, de már itt is láthatjuk, hogy a kommunikáció valójában nagyon összetett kérdés. Az üzenet eljuttatását a küldőtől a fogadóig sok tényező befolyásolhatja: például az érzelmeink, a kulturális helyzet – különösen most, amikor a közvetítő médiumok lehetővé teszik, hogy különböző kontinenseken élő, más kultúrájú emberek beszéljenek egymással –, valamint a közvetítő médium – amelynek terén jelenleg a személyes kommunikáció helyét egyre inkább átveszi a virtuális eszközök segítségével zajló kommunikáció –, sőt még a tartózkodási helyünk is hatással lehet az üzenet továbbításának módjára. Éppen a folyamat összetettsége miatt nagyon fontosak, elengedhetetlenek a jó kommunikációs készségek. A pontos, hatásos és egyértelmű kommunikáció tehát rendkívül nehéz.

Napjainkban a legnagyobb probléma, amellyel szembesülünk – és amellyel korábban a személyes kommunikáció során is találkoztunk –, a félreértés, vagyis az, hogy nem értjük egymást, vagy rosszul értelmezzük azt, amit a másik mond. Ennek egyik oka az, hogy a küldő mindig kódolja az üzenetet, vagyis minden üzenet szavak és legfőképp nem verbális kommunikáció keveréke. Ez az a pont, ahol az általunk használt közvetítő médium – amely lehet személyes vagy virtuális – szerepe meghatározó.

Azt mondják ugyanis, hogy a nem verbális kommunikáció, amelyet a testünk, a tekintetünk közvetít, nem feltétlenül érvényesül a virtuális kommunikáció során. Az üzenet tehát valamilyen módon közvetítésre kerül, amikor szóban vagy írásban kommunikálunk, és utána a fogadónak is dekódolnia kell azt, hogy megértse, mit közvetített felé a küldő. A dekódolásban szintén szerepet játszanak az adott személy képességei: nyelvismerete, a kultúra, a másik személy vagy a kommunikációhoz használt médium megértésére való képessége.

Ráadásul – noha már két személy esetében is néha nehéz a kommunikáció – lehet egynél több fogadó is, akár egy csoport is, és ekkor a kommunikáció nehézsége abban áll, hogy mindenki kicsit más üzenetet fog fel. Tehát minél több ember felé kommunikálunk, az üzenet annál jobban torzulhat, változhat vagy értelmezhető többféleképpen. Két különböző ember nagyon eltérően értelmezheti a szóhasználatomat és a testbeszédemet. Ez kultúrák vonatkozásában is igaz. Előfordulhat, hogy egyikük sem fogja teljesen ugyanazt érteni, mint a küldő. Itt megint csak az a lényeg, hogy ez már önmagában, a személyes kommunikáció során is nehéz, és amikor a küldő és a fogadó között távolság van – különösen a virtuális eszközök alkalmazása esetén –, még bonyolultabbá válik.

A virtuális eszközökön belül is sok különböző eszköz van. Kommunikálhatunk például twitteren keresztül, amikor csak szavakat és emotikonokat használunk. Ez áll a legtávolabb a személyes kommunikációtól. Ehhez képest Zoomon – mint például mi most – láthatjuk is egymást, részben láthatjuk egymás testbeszédét, így az üzenet továbbítása egy kicsit világosabb. Ezzel szemben amikor csak szöveget küldünk akár e-mailben, akár egy tweet formájában, nehezebb teljesen megérteni egymást.

A személyes kommunikációban a küldő és a fogadó szerepe nem különül el egymástól. Ilyen helyzetben nehéz meghatározni, hogy ki a küldő és ki a fogadó, hiszen a kommunikáció kölcsönös interakció keretében zajlik: én beszélek, te válaszolsz, értelmezed, amit mondok, de válaszolsz is rá, és én azt dekódolom. Tehát kétirányú kommunikáció zajlik. Ez a különbség a személyes és a más eszközök segítségével folyó kommunikáció között. Minél virtuálisabb a kommunikáció, annál inkább az üzenetnek csak egy aspektusa áll a középpontban, és annál nehezebb kommunikálni.

Ezért a személyek közötti kommunikáció folyamata nem tekinthető olyan jelenségnek, amely egyszerűen megtörténik, hanem olyan folyamatról van szó, amelyben a résztvevők egyezkednek a szerepekről – akár tudatosan, akár nem –, hogy a kommunikációjuk hiteles kommunikáció legyen, és összekösse őket rövid távon, végül pedig teljes közösséget hozzon létre közöttük.

Ezt mondanám tehát arra a kérdésre, hogy mit is jelent keresztényként kommunikálni.

Általában – amint azt a kommunikáció definíciója kapcsán már említettük – a kommunikáció egyszerűen információk megosztását jelenti: közlést és kapcsolatteremtést. De nekünk, keresztényekként vagy akár egyszerűen embereként közösségre van szükségünk: a kommunikációs folyamatban nemcsak a lényünk egy-egy aspektusát akarjuk megosztani, hanem teljes valónkat. Mindannyiunknak szüksége van bensőséges kapcsolatokra, és ez csak a személyes kommunikációban történhet meg. Ezért azt hiszem, nem meglepő, hogy napjainkban az emberek, akik a világjárvány miatt egyre nagyobb arányban élnek a virtuális kommunikáció lehetőségeivel, elszigeteltnek érzik magukat, hiszen megértették, hogy az online kommunikáció nem ugyanaz, mint a közvetlen személyes kommunikáció. Ebben az időszakban a legcsodálatosabb meglepetést a gyermekek körében tapasztaltuk. Korábban általában nehéz volt elvonszolni őket az iskolába, mert nem akartak menni, otthon akartak maradni, nem akartak semmit csinálni, legfeljebb a barátaikkal beszélni például Twitteren. Most azonban, hogy kénytelenek otthon maradni, kapcsolatban vannak ugyan a tanárokkal, az osztálytársaikkal, a barátaikkal, de csak virtuálisan, ezért hiányérzetük van, érzik, hogy ez nem ugyanaz. Itt, Rómában is a gyermekek gyakorlatilag tüntettek, és úgy kérték a kormányt, hogy

visszamehessenek az iskolába. Két éve senki sem gondolta volna, hogy a kisgyermekek könyörögni fognak azért, hogy újra járhassanak iskolába. Ilyen helyzetekben azonnal észrevesszük, hogy szükségünk van a bensőséges kapcsolatokra, szükségünk van a személyes kommunikációra, és hogy a virtuális kommunikáció során ez elveszik.

A kommunikációs eszközeink tárháza szélesebb lett, többféle módon tarthatjuk a kapcsolatot másokkal, és nemcsak azokkal, akik közel lagnak hozzánk, hanem azokkal is, akiktől nagy távolság választ el, a világ bármely részén éljenek is. Ez a virtuális kommunikáció szépsége: valóban összekapcsolta a világot. Ugyanebben a folyamatban azonban – amint sok statisztika mutatja – egyre több ember érzi magát elszigeteltnek, egyre többen depressziósak, mert hiányzik nekik a kapcsolat, amelyet csak a személyes kommunikáció tud megteremteni.

- Köszönjük! Mi is ugyanezt tapasztaltuk itt a gyerekekkel kapcsolatban: alig várták, hogy visszamehessenek az iskolába, bár a vizsgáktól továbbra is tartanak.

- Pontosan.

- Vegyesek a tapasztalataink.

Mit gondol, hogyan tudnák a digitális eszközök fejleszteni az Isten örömhírének hirdetésére való képességünket, hogyan lehetnek segítségünkre, és miben jelenthetnek akadályt? E tekintetben mi a különbség a digitális és a személyes kommunikáció között?

- Az új virtuális és tömegtájékoztatási eszközök egy új világot tártak fel előttünk, amelyet XVI. Benedek pápa úgy hívott, hogy „digitális tartalom”. Tehát egy teljes új tartalom vár arra, hogy felfedezzük: a digitális világ. Ezért ahhoz hasonló módon, mint amikor az európaiak felfedezték az amerikaiakat, a digitális tartalom is számos új lehetőséget kínál a másokkal, kultúrákkal, nyelvekkel való találkozásra, amelynek a lehetőségéről korábban mit sem tudtunk. Tehát a virtuális kommunikáció – akár Zoomon, Twitteren, Facebookon vagy YouTube-on keresztül zajlik – egyik pozitív hozadéka az, hogy több emberhez tudjuk eljuttatni a kereszténység üzenetét. Ez a szépsége a mostani helyzetnek a korábbi korlátozott lehetőségekhez képest, amikor bizonyos emberekkel, esetleg kisebb csoportokkal csak levélben tudtunk kommunikálni, kivéve, ha misszionáriusként ténylegesen elmentünk hozzájuk, hogy hirdessük nekik az örömhírt. Most azonban otthonról is lehetünk misszionáriusok: a közösségi médián keresztül is hirdethetjük Isten igéjét, és sokféle embert elérhetünk, akár olyanokat is, akik nem tartoznak az Egyházhoz, nem is keresztények, hanem egyszerűen csak válaszokat keresnek. Most őket is el tudjuk érni. Ez a mostani helyzet szépsége.

Keresztényekként azonban a kommunikáció teológiájával is tisztában kell lennünk. A kommunikáció teológiája lényegében azon alapul, hogy Istenben három Személy, az Atya, a Fiú és a Szentlélek alkot közösséget, ők párbeszédben tökéletes közösségben vannak egymással, és Isten a történelem kezdetétől fogva folyamatosan kommunikált az emberiséggel. Isten az első pillanattól fogva kommunikál, saját magát adja oda az emberiségnek, és az ember az egyetlen olyan teremtmény, amely képes arra, hogy válaszoljon Istennek. Ez különböztet meg minket az állatoktól és a többi teremtménytől: mi vagyunk az egyetlenek, akik képesek vagyunk válaszolni Isten hívására. Ezt fejezi ki az „imago Dei” kifejezés, vagyis az, hogy Isten a saját képére és hasonlatosságára teremtett minket. És képesek vagyunk arra, hogy válaszoljunk Istennek. Ez a kommunikáció Isten és az emberiség között bensőséges kommunikáció, valódi közösség, amelyben Isten eggyé akar válni velünk. A Szentháromság, amely már önmagában is közösség, megszólítja az emberiséget, kiemelkedő módon Jézus Krisztus személyében. Jézus Krisztusban – aki a hitünk szerint Isten és ember – Isten jelenik meg közöttünk, Ő a megtestesült Isten, aki egy lesz közülünk, közösséget vállal velünk, és arra hív minket, hogy mi is ugyanígy tegyünk. Nekünk is közösségre kell lépnünk Istennel, de az összes testvérünkkel

is. Ez a nagy parancsolat: nemcsak kommunikálnunk kell és kapcsolatot építenünk, hanem közösséget, közös egységet kell alkotnunk. Ez a virtuális evangelizáció kihívása.

A virtuális eszközök, a közösségi média segíthet továbbítani az üzeneteket az elérhető közvetítő médiumokkal, és segíthet a kapcsolatok létesítésében és fenntartásában is, hiszen különösen most kétoldalú kommunikációs rendszer áll rendelkezésünkre, így nemcsak közölni tudom az üzenetet, hanem az emberek azonnal tudnak válaszolni arra, amit mondok. Mindez megvalósítható ezekkel az eszközökkel. Azonban nem tudunk mindent elérni a digitális eszközökkel: a tényleges közösséget, a bensőséges személyes kapcsolatot mindannyiunk között nem. Ez nem tud kialakulni a virtuális médiumokon keresztül. Az evangelizációs folyamatban eddig tudunk eljutni a virtuális eszközök segítségével: tudunk kommunikálni és kapcsolatban lenni egymással, de a közösség nem valósul meg.

Az Egyház kommunikációs teológiája is – amely végső eredményként a közösség megvalósítására irányul – arra hív minket, hogy összegyűljünk, például a templomban. Erre a legjobb példa maga a szentáldozás: magunkhoz vesszük az Urat, együtt ünnepeljük az Eucharisziát. A világjárvány miatt a szentmiséket online közvetítették, és így sok olyan ember is részt vehetett rajtuk, akik máskülönben talán nem tudtak vagy nem akartak volna elmenni templomba, és most sokan vannak, akik a közösségi médián keresztül követik a szentmisét. De továbbra is hiányzik valami: az a bensőséges viszony, amelyet csak az istentiszteleten való személyes részvétel, a közösségi istentisztelet tud megteremteni. A közösségi média tehát nagyon jó eszköz az evangelizációra az üzenet továbbadása és az emberek összekapcsolása tekintetében, sőt még a virtuális közösségek kialakítása szempontjából is, de tényleges közösség kialakítására nem képes; az csak a plébániai közösségben, a keresztény testvérek összejövetelén tud létrejönni. Ugyanez igaz az Eucharisziára is: részt vehetünk a misén virtuálisan, online, de az nem ugyanaz, mint ténylegesen szentáldozáshoz járulni, fizikailag egyesülni Istennel az Eucharisztia szentségén keresztül.

- Ez eszünkbe juttatja Jézus csodálatos pszichológiáját is, aki számításba vette testi mivoltunkat is, ezért az Eucharisztia nemcsak lelki, hanem fizikai valóság is.

- Pontosan.

- Ezek szerint a digitális médiumok nem elegendőek a végső lépés megtételéhez.

- Így van.

- Ahogy Raniero Cantalamessa, a pápai ház prédikátora írta A pünkösdi misztériuma című könyvében, ha elfogadjuk, hogy az életünk középpontja Isten és az Ő akarata, akkor mindenki ugyanabba az irányba, az Egyetlen – vagyis Isten – felé fog tartani. Ugyanakkor ha csak a saját dicsőségünk, akaratum és hatalmunk építése mozgat minket, akkor a világ széthullik, és mi elszakadunk saját magunktól, a többi embertől és Istentől is. Ezzel szemben ha az Isten akarata összeköti az embereket, ez integráció. Cantalamessa szerint ez az egyik fő különbség Pünkösdi és Babel tornyának építése között.

- Pontosan. Emögött is mély teológia húzódik meg, Babel tornyának teológiája, amint Ön is említette. Babelben születtek meg a különböző nyelvek. A virtuális eszközökkel most éppen ehhez kaptunk hozzáférést: a különböző kultúrákhoz, az emberi sokszínűségéhez. Ez a helyzet szépsége. Amint az imént említette, a Pünkösdi teológiája egyesít, integrál, közösségbe von minket. Ugyanakkor a virtuális médiumok segítségével megint csak egy bizonyos pontig tudunk eljutni: el tudjuk ismerni egymást, tudunk kommunikálni egymással, kapcsolatot tudunk teremteni a különböző kultúrák között, és el tudjuk ismerni azok sokszínűségét, azonban a tényleges közösség, az integráció csak személyesen tud kialakulni. Ez nemcsak társadalmi, hanem egyben személyes pszichológiai jelenség

is. Mi mindig egyensúlyozunk az önzés – vagyis a bezárkózásra, a belső monológra való hajlam – és az önmagunkból való kilépés, a másik személy felé való nyitás, a minket körülvevő emberekkel való közösség megteremtése között. Ez lejátszódik személyes szinten az önzés és a más személyeknek való önatadás között, és ugyanezt látjuk globális szinten. Akár a közösségi médiában is lehetünk egyszerű megfigyelők, hiszen a közösségi média lehetővé teszi, hogy névtelenek maradjunk, használhatunk képként avatarokat, nem feltétlenül kell a valódi nevünkön bejelentkezni. Ilyenkor azonban nem adjuk oda magunkat, nem veszünk részt a kommunikációban. Ez is a probléma része, vagy legalábbis problémát jelenthet a médiumok használatában: létrehozhatjuk az avatarunkat, és olyan üzenetet közvetíthetünk, amely nem igaz, amely nem mi vagyunk. Ez tehát mind személyes, mind globális szinten igaz. Ez a kihívás: a kommunikációt az igazság – a saját magunkra vonatkozó igazság és maga az igazság – kommunikációjává kell változtatnunk. Saját magunkban és a közösségi médiában egyaránt mindig jelen van ez a sötét erő: a hamisság, a sokat emlegetett álhírek, az önzés, a bezárkózás, illetve manapság az úgynevezett törzsi jelleg, vagyis az, amikor szinte csak azokkal kommunikálunk, akik ugyanúgy gondolkodnak, mint mi, és mindenki mást kizárunk. A virtuális médiumok napjainkban sok lehetőséget kínálnak arra, hogy csak azokkal kommunikáljunk, akikkel akarunk: írhatok blogot csak azoknak, akik hozzám hasonlóan gondolkodnak, és megerősítik azt, amit én igaznak tartok, másoknak pedig nem engedem meg, hogy hozzászóljanak, tehát a blog nem nyitott mások előtt, és arra sem feltétlenül figyelek, hogy mások a saját blogjaikban mit mondanak. Ezzel a problémával is szembesülünk napjainkban. Korábban is volt már ilyen, de most komoly kulturális szakadékot látunk a világban. Az emberek törzseket alkotnak, és csak azokkal találkoznak, kommunikálnak és barátkoznak, akik úgy gondolkodnak, mint ők. Ez áll a kommunikáció középpontjában, és nincsen közösség, hanem minden inkább saját maguk megerősítéséről szól személyes és társadalmi szinten egyaránt.

- Ennek egyik következménye a közösségi médiában folyó cenzúra. Ez egy másik problémakör: az, hogy csak olyan véleményeket szeretnek látni, amelyek megegyeznek az ő nézeteikkel.
- Pontosan. Ráadásul a cenzúra nagyon kényes kérdés. Bizonyos értelemben mi magunk is cenzúrázunk, hiszen a törzsi jelleg keretében csak azokra a hangokra figyelünk, csak azokat a médiumokat használjuk, amelyek valamilyen módon megfelelnek annak, amit hiszünk, és kizárunk – ilyen értelemben cenzúrázunk – minden mást. Párbeszédet kellene kezdeményeznünk, hiszen erre hív minket Krisztus, a kommunikáció teológiája, és Ferenc pápa is hangsúlyozza a párbeszéd teológiáját, amely szerint fontos, hogy párbeszédet folytassunk azokkal, akik másképp gondolkodnak, mint mi, hiszen mi is tanulhatunk tőlük, akár csak ők tőlünk. Tehát a párbeszéd kiemelt helyet foglal el Ferenc pápa teológiájában. Mi mégis hajlamosak vagyunk a cenzúrázásra, vagyis arra, hogy csak azokat a hangokat hallgassuk meg, amelyeket akarjuk, és más hangokat, különösen mások hangját nem. Pedig amint Ferenc pápa mondta, meg kell hallgatnunk a periférián élőket is, azokat, akik mások, akik különböznek tőlünk, vagy legalábbis mi úgy gondoljuk. Nyitnunk kell feléjük. Sokszor előfordul tehát, hogy mi magunk cenzúrázunk.

Ezenkívül persze létezik egy általános cenzúra, vagyis olyan ideológiák, amelyek megakadályozzák bizonyos üzenetek, például a keresztény üzenetek továbbítását, amelyeket leállít a világi média, mivel nem akarják, hogy ez az üzenet terjedjen. Van tehát ilyen cenzúra is.

Ugyanakkor ott van a másik, úgynevezett régi típusú cenzúra, amelyről beszéltünk, vagyis az a kérdés, hogy meg kell-e engedni, hogy minden fajta üzenet megjelenjen a médiában, a virtuális kommunikációban, vagy szükség van valamilyen cenzúrára. A tapasztalat megmutatta, hogy ez nem működik. Azt, hogy mit kellene tennünk, a papoknak a közösségi kommunikációval kapcsolatos képzéséről szóló, az 1980-as években kidolgozott dokumentumban találjuk meg: olyan keresztényeket kell képezni, akik képesek önkritikát gyakorolni és kritikusan gondolkodni, akik

képesek arra, hogy megértsék a világban terjedő üzeneteket, és kellő hitbeli képzettséggel és médiajártassággal rendelkeznek, hogy megértsék, mi állja útját a közösségnek, és mi segíti azt elő. Bizonyos értelemben manapság a sajtóban, a közösségi médiában a cenzúra lehetetlen: nem lehet megvalósítani, és nem is célravezető. Amire valóban szükség van, az a kritikus gondolkodás, a megfelelő médiajártasság megszerzése, hogy mi cenzúrázzuk a tartalmakat magunknak olyan értelemben, hogy tudjuk, mi mutat a közösségépítés irányába és mi nem. Végző soron ugyanis minden médiumnak – akár keresztény, akár világi médiumról van szó – arra kellene irányulnia, hogy összekösse az embereket, tájékoztassa őket, és közösséget építsen. A kommunikáció és a médiumok minden fajtájának erre kellene törekednie. Minden, ami ezzel ellentétesen hat, egyszerűen tönkretesz a kommunikáció természetét. Ezért azt kell tennünk, amire az egyházi dokumentumok buzdítanak minket: mindannyiunknak rendelkezünk kell megfelelő médiajártassággal, hogy pontosan tudjuk, hogy egy adott üzenet közösséget hoz létre vagy szakadáshoz vezet, integrál vagy elválaszt. Ezt jelentené a cenzúra.

- Ez mindannyiunk felelőssége, nem csak a szakembereké.
- Pontosan.
- A mai digitális világban teljesen más helyzettel szembesülünk, mint például húsz évvel ezelőtt, hiszen most lényegében bárki lehet úgymond „médiszakember”.
- Így van.
- Ezért hatalmas a felelősségünk.
- A papok képzéséről szóló egyházi dokumentumban és a keresztény vezetők kommunikációs képzéséről szóló dokumentumokban korábban világosan megkülönböztették a képzés különböző fajtáit. Először is az alapképzést, amely lényegében azt jelentette, amiről eddig beszéltem: a médiajártasságot, az üzenetek keletkezési folyamatának és a küldőnek, az üzenetnek, a közvetítő médiumnak stb. az ismeretét, annak megértését, hogy mi teremt közösséget és mi választ el, vagyis azokat az alapvető ismereteket, amelyekkel mindenkinek, minden keresztény embernek rendelkeznie kellene. Másodsor az ún. pasztorális képzést, vagyis azt, amikor a kommunikációt, a tömegtájékoztatási eszközöket Krisztus üzenetének továbbadására használják. Harmadszor pedig a médiszakemberek képzését, vagyis azokat, akik a keresztény világban evangelizációs céllal hoznak létre médiatartalmakat. Mára azonban a pasztorális kommunikáció és a kommunikációs szakemberek közötti válaszvonal elmosódott, hiszen napjainkban mindenki elő tud állítani médiatartalmakat. Ezért most mindannyiunknak szükségünk van erre a professzionális képzésre, hogy tudjuk, mi hogyan működik, és hogyan tudjuk megfelelően használni az adott médiumokat ahhoz, hogy világosan és egyszerűen kommunikáljuk az Evangélium üzenetét, hiszen minden médium esetében másképp kell kommunikálni. Úgy vélem, hogy ebben az értelemben manapság mindannyiunknak professzionális képzésre van szükségünk, hiszen mindannyian tartalomkészítők is vagyunk.
- Nagyon köszönöm. Már csak pár percünk maradt, de van még egy fontos téma, amelyről szeretném, ha legalább röviden beszélne nekünk. Miért mondhatjuk azt, hogy Jézus a tökéletes kommunikátor? Melyek azok a kommunikációs elemek, amelyek terén utánozhatjuk Őt?
- Nekünk, keresztényeknek Krisztus a megtestesült Ige, hiszen Ő az Ige, és Isten Igéje testet ölt, élő Igévé válik bennünk és közöttünk. Krisztus megmutatja, hogy mi volt Isten terve a történelem első pillanatától kezdve, hogy Isten egy kommunikáló Isten, aki szentháromságos és kommunikációval teli benső életét megosztja a külvilággal, azokkal, akik válaszolni tudnak neki, vagyis az emberekkel. Ez

Isten és az emberiség története, szeretetkapcsolata a történelem első pillanatától kezdve. Az emberek – élve szabad akaratukkal – hol válaszolnak Isten szeretetére, hol elutasítják azt. És ahogy Jézus a különböző példabeszédekben, különösen a szőlőművesekről szóló példabeszédben mondja, Isten eleinte prófétákat, különböző hírnököket küld, hogy továbbadják az embereknek Isten üzenetét, az Ő szeretetének üzenetét, vagyis azt, hogy közösségre szeretne lépni velünk. Az ember történelme mégis szomorú, hiszen újra meg újra elutasítja ezt az üzenetet. Amikor pedig eljön az idők teljessége, Isten úgy dönt, hogy a saját Fiát küldi el, Ő maga jön el hozzánk, hogy átadja nekünk az üzenetet. Ez a megtestesülés misztériuma: maga Isten jön el hozzánk, személyesen, fizikailag, hogy velünk éljen, hogy továbbadja ezt az irántunk, mindannyiunk iránt való szeretetet. Ezért mondhatjuk azt, hogy Krisztus a tökéletes kommunikátor, hiszen Ő az, aki teljes önmagát odaadja a többieknek. Ő nemcsak továbbad egy üzenetet, nemcsak kapcsolódik hozzánk, hanem elhozza ezt a közösséget Ő és közöttünk. Ebből fakad az apostoloknak adott üzenet, a tanítványoknak adott parancs, hogy úgy szeressenek, mint Jézus, hogy kommunikáljanak, teremtsenek kapcsolatot, és hozzák létre ezt a közösséget, mint ahogy Ő tette. Végső soron számunkra, kommunikátorok számára a példakép maga Jézus, aki teljes önmagát odaadta a kommunikációs folyamatban, és így a kommunikáció keretében nekünk is teljesen oda kell adnunk magunkat a többi embernek. És amint jól tudjuk, Isten esetében a legjobb közösség akkor jött létre, amikor Ő eljött és közöttünk élt, Ő volt az Emmánuel. Emberekként közöttünk is a valódi kommunikáció, igazi közösség csak akkor jön létre, amikor szemtől szemben, személyesen odaadjuk magunkat.

- Tudna néhány gyakorlati tippet adni arra vonatkozóan, hogy mit tanulhatunk el Krisztustól a mindennapi kommunikációban? Például az adott témára figyeljünk, vagy legyünk tudatában saját magunknak és a közönségnek? Milyen elemek jellemezték Jézus kommunikációját?
- Mint minden kommunikációs folyamatban, először azt kell tudni, hogy ki a hallgatóság, kihez szólunk. Ez a kommunikáció és a kapcsolat magja, hiszen kétirányú párbeszéd zajlik, amely sosem lehet monológ, noha hajlamosak vagyunk erre. Főleg mi, egyetemi tanárok, hajlamosak vagyunk arra, hogy monológban beszéljünk, hirdessük az igét, tanítsunk. Ez a legnagyobb hibánk. A párbeszédre kell törekednünk, amelyet Aquinói Szent Tamásnál látunk, aki az arisztotelészi módszert követte, és olyan valódi párbeszédet folytatott, amelyben mindkét fél részt vesz. Ezt tette Jézus is: amikor elmondott egy példabeszédet, arra indította a hallgatóit, hogy elgondolkodjanak, miről is van szó, kik ők ebben a példabeszédben. Jézus soha nem adott egyértelmű választ, hanem mindig példabeszédekben beszélt, és a történetek jellegüknél fogva bevonják az embert, ösztönzik a kreativitást, és elgondolkodtatnak: vajon rólam beszél, ki vagyok én a történetben? Az ember értelme azonnal működésbe lép. Ezt kell tennünk, amikor kommunikálunk: meg kell teremtenünk ezt a kétirányú párbeszédet. Ehhez egyrészt tudni kell – amint Ön is mondta –, hogy ki a másik fél, milyen kérdései vannak, és képesnek kell lennünk nemcsak beszélni, hanem hallgatni is, bár ezt a képességet jelentős részben elvesztettük, és már nem tudunk hallgatni. Hannah Arendt írt egy könyvet a cselekvő és a szemlélődő életről, amelyben azt mondja, hogy a mai kultúra egyik legnagyobb vesztesége a szemlélődő élet elvesztése. A szemlélődő élet lényege a hallgatás: hallgatni természetesen Istent, de egymást is. Ezt elvesztettük. Jézus azonban nagyon jó hallgató volt. Ő meghallgatta, hogy valójában mit kérnek az emberek. Nem egyszerűen rávágta, hogy ez kell nektek, ezt akarjátok, hanem először meghallgatta, hogy mit mond neki az előtte álló személy, és utána arra válaszolt, és még sok másra kérdésre. Ebben is áll Isten nagysága, hogy mindig bőkezűen ad: nemcsak azt, amit kérünk, hanem többet annál. Az első lépés azonban a hallgatás. Jézus elsősorban hallgat. Az „engedelmesség” szó (engedelmeskedni Istennek) az „obedire” igéből származik, amelynek jelentése: hallgatni. Tehát az engedelmes ember az, aki tud hallgatni. Ez az egyik vonás, amelyre Jézus tanít: először hallgatni kell. Másodszor pedig arra tanít, hogy hallgatva felfedezzük, hogy ki is a másik személy, és mi az, amit valójában keres. Ezen a szinten lépünk kapcsolatba a többi emberrel, és majd innen kiindulva

elvezethetjük őket magasabbra, de első lépésként ott kell kommunikálnunk az emberekkel, ahol vannak: az örömeikben és bánatukban, az erényeikben és rosszra való hajlamaikban; először mindig ott, ahol éppen állnak. Aztán később elvezethetjük őket egy magasabb szintre, az élet teljességére, a hivatásuk teljességére. Mindezt látjuk Jézus szolgálatában és mindabban, amit Isten a történelemben tett, ahogy az emberiséggel kommunikált.

- Nagyon köszönöm. Ez gyönyörű záró gondolat, és remélem, hogy a mi további utunk számára is jó üzenet. Nagyon hálás vagyok, hogy megosztotta velünk a gondolatait, a Katolikus Egyház társadalmi tanításának vonatkozó részeit, és remélem, hogy így jobban fogjuk mindezt érteni, és ez hozzásegít minket a jobb kommunikációhoz, a jobb közösséghez egymással és Istennel.

Még egyszer nagyon köszönjük.

- Én is köszönöm!